

Wat het was

Van George Pelecanos verscheen eveneens bij uitgeverij Anthos

De grote afrekening

Drama Stad

Harde revolutie

Tuinier van de nacht

King Suckerman

Geen weg terug

De weg naar huis

Het aandeel

George Pelecanos

Wat het was

Vertaald door
Ernst de Boer en
Ankie Klootwijk

Anthos|Amsterdam

ISBN 978 90 414 2082 4

© 2012 George Pelecanos

This edition is published by arrangement with Little, Brown and Company,
New York, NY, USA. All rights reserved

© 2013 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,
Amsterdam, Ernst de Boer en Ankie Klootwijk

Oorspronkelijke titel *What it Was*

Oorspronkelijke uitgever Little, Brown

Omslagontwerp Roald Triebels

Omslagillustratie © Patrick Joust (achtergrondfoto) / © Roland Brunner (auto)

Foto auteur © Giovanni Giovannetti

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Antwerpen

Voor Jim Pedas en Ted Pedas
Goede mentors, goede vrienden

Noot van de schrijver

Dit boek is bij toeval tot stand gekomen, zoals met boeken vaker gebeurt. Heel wat jaren geleden zat ik in het kantoor van *The Wire* met mijn vriend en compagnon Ed Burns te kletsen. Voordat Ed, een Vietnamveteraan, schrijver en producer voor de televisie werd was hij politieagent, rechercheur Moordzaken en leraar op een openbare school in Baltimore geweest. Hij heeft een veelzijdig leven gehad. Ons gesprek ging over zijn ervaringen als jonge agent bij de uniformdienst en de banden tussen de politie en de onderwereld in de jaren zeventig. Ik vermoed dat Ed zich ons gesprek misschien niet eens meer herinnert, maar ik wel. Ik had aantekeningen gemaakt.

Een aantal jaren later vlooidde ik de archieven van de *Washington Post* door in een halfhartige poging wat research te doen voor een boek over de Watergate-affaire, waar ik eigenlijk niet veel zin in had. In de bibliotheek stuitte ik op twee artikelen: 'Vijf man vast vanwege afluisteren plaatselijk kantoor van Democraten', en: 'Cadillac Smith, een legende van geweld'. Beide artikelen waren geschreven door misdaadverslaggever Alfred E. Lewis van de *Post*, een gerespecteerde journalist met een lange staat van dienst. Omdat ik het gevoel had dat ik er later misschien iets mee kon doen, heb ik in mijn boek *Tuinier van de nacht* het personage Red 'Fury' Jones zijdelings geïntroduceerd, losjes gebaseerd op de wapenfeiten van de beruchte crimineel Raymond 'Cadillac' Smith. Dat was een

manier om mezelf te dwingen zijn verhaal in een volgend boek verder uit te werken. Het idee was dat ik een apart boek aan Red zou wijden.

Na mijn korte gesprek met Ed Burns en de twee artikelen van Alfred E. Lewis had ik voldoende munitie om mijn fantasie aan het werk te zetten. *Wat het was*, het boek dat u nu voor u hebt, is in de zomer van 2011 in één adem geschreven.

Met dank aan Ed Burns en wijlen Alfred E. Lewis.

‘Johnnie Walker,’ zei Derek Strange. ‘Met ijs.’

‘Red of Black?’ vroeg de kale, gedrongen barkeeper. Hij heette Leonides Vazoulis, maar iedereen aan Georgia Avenue noemde hem Leo. De verkorte versie stond buiten in neonletters op de gevel.

‘Doe maar Black.’

‘En jij, *patrioti?*’ zei Leo, wijzend naar een andere man van Griekse komaf naast Strange. ‘Heineken?’

De Griek was van middelbare leeftijd, slank, pezig en had kortgeknipt haar, dat hier en daar grijs was. Hij droeg een 501-spijkerbroek en een verschoten zwart T-shirt uit de Harley-winkel in Key West, en hoge zwarte All-Stars.

‘Ja,’ zei Nick Stefanos. ‘En zet er maar een Knob Creek-bourbon naast. Zonder ijs.’

Strange ging er gemakkelijk bij zitten en ontspande zijn brede schouders onder zijn zwarte leren jasje. Zijn korte haar zat onberispelijk in model. Een zilvergrijs ringbaardje stak af tegen zijn donkere huid. ‘Ik dacht dat jij altijd Grand-Dad dronk.’

‘Jij hebt een dure smaak gekregen. Ik ook.’

‘Op mijn zestigste ben ik opgehouden Red Label te drinken. Als ik drink, wil ik van elke slok genieten.’

Leo zette hun bestelling voor hen op de bar. Ze klonken en dronken zwijgend. De stilte was prettig, zoals die onder mannen kan

zijn. Bovendien klonk 'Your Turn to Cry' van Bettye Lavette uit de jukebox. Strange en Stefanos betuigden hun respect.

Toen het nummer was afgelopen, liep Stefanos de lege bar door en bleef staan bij de jukebox vol zeldzame soul-, funk- en R&B-singles. Strange was benieuwd wat Stefanos, een rock- en punkfan, zou kiezen. Stefanos drukte een paar knoppen in en liep bij de eerste muzieklanken door naar de wc. Door het spiegelglas van de bar zag Strange dat schuine regenvlagen de straat geselden.

Die gast koos voor muziek met een thema, dacht Strange. En hij dacht ook: het is een mooie dag om wat te drinken.

'*I wanna go outside... in the rain,*' zong Strange zachtjes mee.

Zijn gedachten gleden terug naar het jaar waarin het nummer in de hitlijsten terecht was gekomen. En zoals tegenwoordig wel vaker gebeurde met gedachten aan vroeger, riep die spannende tijd een reeks herinneringen in de vorm van filmbeelden bij hem op.

'Goeie keus,' zei Strange toen Stefanos weer op zijn barkrukging zitten.

'Zeg het maar.'

'De Dramatics. 1972.'

'De zomer van Watergate.'

'Als je mensen aan deze kant van de stad zou vragen wat ze zich herinneren van dat jaar zouden ze niet aan Nixon denken. Ze zouden je zeggen dat dat het jaar was dat Red door het lint ging.'

'Red?'

'Hij werd ook wel Red Fury genoemd.'

Stefanos nam een slok bourbon en wachtte op wat er komen ging.

'Zijn echte naam was Robert Lee Jones,' zei Strange. 'Hij werd van jongs af aan al Red genoemd vanwege zijn lichte huidskleur en de kleur van zijn haar. En de auto van zijn vriendin was een Fury.'

'En?'

'Leuk hoor.'

Strange stak twee vingers op en maakte een ronddraaiend ge-

baar boven de lege glazen op het mahoniehouten blad van de bar.
Leo schonk hun volgende rondje in.

‘Je was hoe oud? Vijfentwintig in ’72?’

‘Die zomer? Toen was ik zesentwintig. Maar dit gaat niet over mij.’

‘We hebben de hele middag,’ zei Stefanos.

‘Dan zal ik het maar vertellen,’ zei Strange.

Het was een Plymouth Fury, zo'n GT Sport, een tweedeurs 7,2 liter V8 met weggewerkte koplampen en een carburateur met vier inlaatkelken. Hij was rood-wit, en op de gepersonaliseerde kentekenplaten stond COCO. Door het witte interieur was het een typische vrouwenauto. Vanwege de felle kleur en de speciale kentekenplaten was de auto makkelijk herkenbaar, maar daar zat Robert Lee Jones niet mee. Hij vond het belangrijk dat de mensen zich hem zouden herinneren en dat wat hij deed met stijl gebeurde.

Jones had de Fury gekocht voor zijn vriendin, Coco Watkins, die eigenlijk Shirley heette. Ze zat achter het stuur, een Viceroy tussen haar vingers met lange nagels, haar hand losjes op de buitenspiegel. Zij en Jones stonden in Washington-Noordwest met stationair draaiende motor op 13th Street, tussen S en R Street, met de neus van de auto naar het zuiden. De ingebouwde radio was afgestemd op 1450. Er stond een nummer van Betty Wright op.

Coco, die zo werd genoemd vanwege de donkere, boterachtige textuur van haar huid, was groot en had sterke dijen. Ze droeg rode lippenstift en parse oogschaduw en als ze stond zag je hoe lang ze was. Haar enorme afrokapsel raakte de dakbekleding van de auto. In Jones' ogen was ze een hengst, als een hengst tenminste vrouwelijk kon zijn. Er bestond natuurlijk ook een naam voor vrouwtjespaarden, maar daar kon hij even niet op komen. Afgezien van zijn tijd in de gevangenis en een jeugd in West Virginia, waarvan hij

zich nauwelijks iets herinnerde, was hij de stad bijna niet uit geweest.

‘Hij is er,’ zei Jones, omhoogkijkend naar de gevel van het rode bakstenen gebouw op de noordoostelijke hoek van R Street. Voor het raam op de eerste verdieping was achter een versleten gordijn het silhouet van een kleine gestalte zichtbaar.

‘Hoe weet je dat hij het is?’

‘Dat is zijn schaduw, piepklein.’

‘Kan ook een kind zijn.’

‘Veel groter dan een kind is-ie ook niet. Hij is het.’

‘Misschien is-ie daar wel met een vrouw bezig.’

‘De laatste keer dat Bobby Odum een vrouw had, zat er een zwarte in het Witte Huis.’

‘Er is nog nooit een zwarte president geweest.’

‘En zó lang heeft hij al geen poesje meer gezien.’

Coco’s schouders schudden toen ze een diepe lach liet horen. Rookkringelde tussen haar gestifte lippen vandaan.

‘Laat de motor draaien,’ zei Jones.

Hij stapte uit de Plymouth en stak met grote passen de straat over. Jones was ook lang. Hij droeg een spijkerbroek met opgestikte zakken en tweekleurige bruine schoenen met plateauzolen van Flagg Brothers, met hakken van zeven centimeter en wit sierstiksel op het bovenleer. Zijn opzichtige kunstzijden overhemd, waarvan de panden uit zijn broek hingen, had oversized kraagpunten. Zijn neus was ooit gebroken geweest zonder te zijn gezet. Hij had een lichte huidskleur, en zijn gezicht en gespierde lijf zaten vol sproeten en moedervlekken. Met zijn roestkleurige rommelige afrokap-sel, dat alle kanten op stond, maakte hij de indruk dat hij overal schijnt aan had. En zo was het ook.

Jones ging het gebouw binnen door een glazen deur met aan weerszijden een kapotte gaslantaarn. Hij liep de trap op en bleef staan op de overloop van de eerste verdieping, waar het naar sigaretten en marihuana rook. Uit een van de appartementen beneden

hoorde hij de bassen van een stereo-installatie en hij voelde het geluid door de houten vloer heen dreunen. Hij kwam bij de gehavende deur van het appartement van Bobby Odum, bonkte hard op de deur en hoorde na een poosje een benevelde stem zeggen: 'Wie is daar?' Hij antwoordde: 'Red.'

De deur ging open. Odum, in een geruite broek en een openstaand zijden overhemd, waaronder je zijn ribben kon tellen, bleef een paar passen van de deuropening staan. Door zijn zwarte plateauzolen stond hij iets hoger, maar tegelijkertijd leken ze hem ook kleiner te maken. Hij was even lang als Sammy Davis Jr., maar hij had niet diens talent. Daar kwam nog eens bij dat Sammy niet te klagen had over vrouwelijke belangstelling, en Odum wel. Zelfs de hoeren die hun waar aan de man brachten op wat er nog restte van de tippelzone van 14th Street namen zijn geld grinnikend aan, onder het maken van platte grappen. Neem je tweelingbroer mee als je die hebt en bind hem dwars over je reet, dan val je er niet in. Hahaha. Jones zou bijna medelijden krijgen met Odum. Bijna.

Odum glimlachte geforceerd. 'Red.'

'Helemaal.'

'Wat brengt jou hier, *brother*?'

'Mijn geld.' Jones stapte het appartement binnen en sloot de deur achter zich.

Odum stond voor hem en maakte krampachtige bewegingen met zijn vingers. Op zijn donkere, diepgerimpelde voorhoofd waren zweetdruppels verschenen. Jones zag aan zijn ogen dat hij high was.

'Wil je iets drinken of zo?'

'Ik lust wel wat.'

'Voor jou speciaal heb ik een Regal.'

'Schenk maar in,' zei Jones.

Odum liep naar een serveerboy waar flessen sterkedrank en glazen op stonden, en schonk uit de losse hand whisky uit een Chivas-fles in een smoezelige tumbler. In de loop der jaren was de fles keer

op keer gevuld met tweederangs bocht, zodat het etiket er al bijna af was gesleten. Nu zat er Scots Lion in, het huismerk van slijterij Continental op Vermont Avenue.

Odum gaf Jones zijn drankje, en Jones nam een slok. Het smaakte naar Schotse whisky. Hij wees naar de bank en zei: ‘Ga zitten.’

Odum ging zitten en Jones liet zich in een grote luie stoel zakken. De salontafel tussen hen in was bezaaid met zwartgeblakerde kroonkurken, watjes met bloedresten, een goedkope stropdas en een grote metalen asbak.

Uit zijn borstzakje trok Jones een pakje Kool tevoorschijn dat aan de bovenkant dichtzat. Hij schudde een sigaret uit het gat dat hij aan de onderkant van het pakje had gemaakt, draaide hem om en stak het filteruiteinde in zijn mond. Hij pakte een luciferboekje van de tafel, las wat erop stond en stak een lucifer af. Hij hield de vlam bij de tabak en zoog zijn longen vol menthol. Langzaam blies hij de rook uit.

‘Zo, dus jij bent in die tent van Ed Murphy geweest,’ zei Jones, die nog eens een blik op het luciferboekje wierp voordat hij het in zijn zak liet glijden.

‘Vorige week heb ik die Hathaway in de Supper Club zien spelen. Donny heeft aan Howard gestudeerd.’

‘Mijn vriendin vindt hem te gek. En die vrouw waar-ie mee zingt ook.’

‘Ze treden samen op in het Carter Barron,’ zei Odum. ‘Ik heb kaartjes.’ Hij keek chagrijnig toen hij zich realiseerde dat hij zich had versproken.

‘Waar zijn die kaartjes?’ vroeg Jones.

‘In mijn leren jack,’ mompelde Odum, kwaad op zichzelf. Er viel hem een andere gedachte in, en zijn toon verried hem toen hij er nadrukkelijk aan toevoegde: ‘In de binnenzak.’

Jones nam een trek van zijn Kool, en daarna nog een, boog zich voorover en tipte de as af in de asbak. Hij staarde Odum zwijgend aan.

‘Red?’

‘Mm-mm?’

‘Shít, Red, ik heb geprobeerd je te pakken te krijgen.’

‘Is dat zo?’

‘Maar ik had geen nummer van je.’

‘Ik heb jóú gebeld, maar je nam niet op.’

‘Dat is raar, want ik was er wel, man.’

‘Misschien is je telefoonlijn naar de kloten. Dat kunnen we nu meteen controleren.’

‘Mwah. Je zult wel een verkeerd nummer hebben gehad, of zo.’

‘Decatur 2-4-7-9-5?’

‘Klopt.’

‘Dan heb ik dus niks fout gedaan. Waar of niet?’

‘Klopt.’

‘Waar is mijn geld?’ vroeg Jones.

Odum spreidde zijn armen. ‘t Was maar tachtig dollar, Red.’

‘Eén of tachtig, dat maakt me geen ruk uit. Je hebt gespeeld en je hebt verloren. Grappen uithalen met een tien terwijl je niet eens een vrouw of een heer had. Nou moet je het goedmaken.’

Wat Jones zei was waar. Ze hadden zitten kaarten en Odum was meegegaan met een tien als hoogste kaart en had geprobeerd met bluffen te winnen van Jones en de anderen. Jones, die niet paste, had een paar plaatjes in zijn handen gehad. Maar hij was hier niet gekomen vanwege een zwakke kaart en tachtig dollar.

‘Je mag m’n horloge hebben,’ zei Odum.

‘Ik hoef die nepzooi niet.’

‘Ik heb heroïne.’

‘Hoeveel?’

Odum tikte met zijn rechtervoet op de houten vloer. ‘Ik heb maar voor tien dollar, man.’

‘En wat heb ik daar dan aan?’

‘Weet ik niet. Luister man, ik ben maar een gewone tester...’

‘Van wie krijg je je spul?’

‘Ach, shit, nee Red.’

‘Van wie?’

Odum sloeg zijn ogen neer. ‘Die gast heet Roland Williams. Hij heeft bergen.’

‘De Roland Williams die op het Cardozo heeft gezeten?’

‘Nah, niet Ro-Ro Williams. Ik heb het over Long Nose Roland, van het Roosevelt. Hij is nu de man. Hij koopt in Harlem, weet je wel, in die wijk die ze Little Baltimore noemen.’

‘Waar woont die Long Nose?’

‘Ergens in T Street nummer dertienhonderd zoveel,’ zei Odum.

‘Waar precies?’

Odum wist het adres niet. Hij beschreef het rijtjeshuis aan de hand van de kleur van de jaloezieën en de kleine veranda aan de voorkant. Jones zag het pand voor zich.

‘Oké,’ zei Jones. Hij dronk de tumbler leeg en zette hem met een klap op de salontafel. Hij liet zijn sigaret in het glas vallen en stond op alsof hij door een wesp gestoken was.

‘Zijn we klaar?’ vroeg Odum.

‘Zet ’s wat muziek op,’ zei Jones. ‘Het is te stil hier in dit hok.’

Odum kwam overeind. Hij stond onvast op zijn benen toen hij de kamer doorliep. Hij liep naar de stereo-installatie, die hij bij Sun Radio in het centrum voor honderdachtenveertig dollar op afbetaling had gekocht. Hij had er al maandenlang niets meer aan afbetaald. Het was een 80 watt Webcor-installatie met een AM/FM stereotuner, een 8-sporencassettedeck en daarop een platenspeler met stofkap. De set, met aan weerszijden twee vacuümluidsprekers, stond op een metalen rek naast Odums lp’s.

Odum koos een lp en haalde hem uit zijn stofhoes. Hij legde de plaat op de draaitafel, kant twee naar boven, en liet de arm voorzichtig bij het eerste nummer zakken. Er klonk psychedelische funk.

Odum draaide zich niet om. Toen hij de groove hoorde, begon hij tegen het ritme in met zijn kont te draaien en met zijn heupen te

wiegen. Hij kon niet echt goed dansen. Hij glimlachte geforceerd.

'Free your mind and your ass will follow,' zei Odum.

Jones, die nu achter de bank stond, zei niets.

'I wanna know if it's good to you,' zong Odum met het refrein mee. Zijn mond voelde droog aan en hij ging met zijn tong langs zijn lippen. 'Wacht maar tot je de gitaar van Eddie Hazel straks boven alles uit hoort. Eddie heeft het.'

'Harder,' zei Jones. Odum draaide de volumeknop open. 'Nog harder,' zei Jones. Odum draaide de knop met trillende hand nog verder open. 'Ga nu maar weer op die zielige reet van je zitten.' De muziek klonk keihard. Hij was zo gemixt dat het geluid van de ene speaker naar de andere ging, en dat spookachtige effect bezorgde Jones de koude rillingen. Odum zat op de bank, met zijn vogelachtige handen in zijn schoot gevouwen.

'Red,' zei Odum.

'Stil,' zei Jones.

'Red, alsjeblieft man... Ik zorg dat je die tachtig krijgt.'

'Dit heeft niks met die tachtig te maken. Dit is omdat je te veel kletst.'

'Alsjeblieft.'

'Ga je naar de kerk?'

'Dat probeer ik wel.'

'Al die bullshit die de predikant je op de mouw speldt? Over die betere wereld die je aan de andere kant vindt?'

'Red!'

'Je komt er zo meteen achter of dat waar is.'

Jones trok een .22 Colt van onder de panden van zijn overhemd, zette de loop achter Odums oor en haalde de trekker over. Odum zei: 'Huh', en terwijl hij vooroverklapte, stroomde er bloed uit zijn mond, dat op de salontafel spetterde. Jones joeg nog een kogel door zijn achterhoofd. Odum liep leeg, en de kamer vulde zich met de stank van zijn ontlasting en de koperachtige geur van bloed.

Jones stak de .22 weer in de band van zijn soulbroek. Hij vond de

kaartjes voor het concert in Odums leren jack en stopte ze in zijn broekzak. Toen herinnerde hij zich dat Bobby Odum hem in zijn wanhoop op een bepaalde plaats in het jack had gewezen, en achterdochtig als hij was besloot hij ook de andere zakken te doorzoeken.

Hij stak zijn hand in de linkerzak en haalde er een goudkleurige damesring uit. In de zetting was een grote steen gevat, helder en glinsterend, met acht kleinere steentjes eromheen. Voor het ongeefende oog hadden het diamanten kunnen zijn, maar Jones was er zeker van dat het bergkristal was of gewoon glas. Zo lang hij Odum kende, was die altijd straatarm geweest.

Het was een nepring, geen twijfel mogelijk. Maar hij was wel mooi, en Coco zou hem vast goed aan haar hand vinden staan. Jones liet de ring ook in zijn zak glijden.

Hij nam het glas mee waaruit hij had gedronken en veegde bij het weggaan de deurknop met zijn mouw af, terwijl hij naar de gitarist op de stereo luisterde, die helemaal uit zijn dak ging. Die kleine had gelijk: die Hazel kon wel spelen.

Buiten stak Jones 13th Street over. Op de betonnen rand van het gazonnetje voor een rijtjeshuis zat een man die Milton Wallace heette een peuk op te roken die hij net in een goot had gevonden. Wallace zag Jones langslopen.

Jones ging in de passagiersstoel van de Fury zitten. Hij gaf de kaartjes aan Coco en zei: 'Die zijn voor jou, schatje.'

Coco's ogen begonnen te glimmen toen ze een van de kaartjes bekeek. 'Donny en Roberta in het Carter Barron? Bedankt, Red!'

'Graag gedaan.'

'Heeft Bobby je die gegeven?'

'Hij heeft er niets meer aan.' Jones zette het whiskyglas op de vloer mat tussen zijn voeten. 'Ik heb nog iets voor je.'

'Laat eens zien, schat.'

'Als we bij jou thuis zijn. We moeten hier nu weg. Gassen, Coco.'

Ze zette de auto in de versnelling en reed weg.